

Projektas

NUTARIMAS

DĖL NEĮGALIŲJŲ SOCIALINĖS INTEGRACIJOS ĮSTATYMO NR. I-2044 PAKEITIMO ĮSTATYMO, TIKSLINIŲ KOMPENSACIJŲ ĮSTATYMO PAKEITIMO ĮSTATYMO, IKITEISMINIO ADMINISTRACINIŲ GINČŲ NAGRINĖJIMO TVARKOS ĮSTATYMO 2, 3, 5, 11, 13, 14, 20 IR 21 STRAIPSNIŲ PAKIEITMO ĮSTATYMO, TRANSPORTO LENGVATŲ ĮSTATYMO 7 IR 7(1) STRAIPNSIŲ PRIPAŽINIMO NETEKUSIAIS GALIOS ĮSTATYMO PROJEKTŲ

2022 m. spalio 26 d. Nr.

Vilnius

Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos (LVŽS) šešėlinė Vyriausybė, *reaguodama* į Vyriausybės parengtą Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo Nr. I-2044 pakeitimo įstatymo, Tikslinių kompensacijų įstatymo pakeitimo įstatymo pakeitimo įstatymo, Ikitiesminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo 2,3,5, 11, 13, 14, 20 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymo, Transporto lengvatų įstatymo 7 ir 7(1), straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymo projektų, kuriais siekiama pertvarkyti neįgaliųjų socialinės integracijos sistemą reformuojant ir neįgalumo nustatymą;

pažymėdama, kad keičiamas teisinis reguliavimas palies ne mažiau nei 300 tūkst. Lietuvos gyventojų (įskaitant ir neįgaliųjų šeimų narius) – 2021 m. gyveno apie 221 tūkst. asmenų su negalia, iš jų 147 tūkst. – darbingo amžiaus asmenų ir 15 tūkst. – vaikų su negalia, t .y. asmenys su negalia sudaro apie 8 proc. visų gyventojų (tendencija ES šalyse apie 10 proc.), o šiuo metu žmonių su negalia skurdas siekia 31 proc. ir yra vienas didžiausių Europos Sąjungoje;

pabrėždama, kad siūlomi įstatymų pakeitimų projektai visiškai neatskleidžia, kaip faktiškai po reformos veiks sistema, o tai padaryti palieka poįstatyminiams teisės aktams, kurių projektai nėra pateikti, taip pat nėra siūlomos reformos analizės, esančios situacijos įvertinimo, o tai būtina planuojant pertvarkas socialiai jautrioms visuomenės grupėms. Kiekvienam neįgaliam asmeniui turi būti aišku ir suprantama, kaip reforma įtakos jo gyvenimą. Be to, Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymas (NSII) ir asmenų su negalia integracijos sistema tik iš dalies atitinka JT neįgaliųjų teisių konvencijos ir jos Fakultatyvaus protokolo (Konvencija) nuostatas ir nepakankamai užtikrina asmenų su negalia lygių galimybių ir nediskriminavimo visose gyvenimo srityse principų laikymąsi;

LIETUVOS VALSTIEČIŲ IR ŽALIŲJŲ SAJUNGA ŠEŠĖLINĖ VYRIAUSYBĖ

Gedimino pr. 28, Vilnius, tel. +370 619 14335, el. p. seseline.vyriausybe@lvzs.lt

atkreipdama dėmesį, kad teikiamoje reformoje medicininiai kriterijai minimizuojami nustatant negalią, juos pakeičiant subjektyviais, bet to, socialiniai darbuotojai iš viso neminimi. Šiuo metu neįgalumas vertinamas remiantis 90 proc. medicininiais kriterijais, projekte nurodoma, kad šie kriterijai bus mažinami iki 60, 50, 40 proc., nors akivaizdu, kad efektyvi pagalba žmogui gali būti teikiama tik žinant medikų išvadas ir rekomendacijas, tik jie gali nustatyti ir įvertinti žmogaus sveikatos būklę, galimas ligų, traumų pasekmes tolesnei gyvenimui ar sveikatos problemas, kurias asmuo turi, ypač nuo gimimo. Siūlomi atvejų vadybininkai reikšmingai neprisideda prie medikų ir socialinių darbuotojų teikiamos pagalbos neįgaliajam, greičiau priešingai – tampa biurokratine našta. Taip pat nesprenžiamas tarpsektorinis paslaugų koordinavimo klausimas teikiant švietimo, socialines ir medicines paslaugas.

įvertindama siūlymą, atsisakyti darbingumo ir neįgalumo lygių nustatant „dalyvumo“ lygį darbingo amžiaus žmonėms ir sulaukusiems pensinio amžiaus, visiškai neaišku, koks realiai bus „dalyvumo“ lygis asmenų, kuriems dabar yra nustatytas darbingumo lygis, kaip tai bus nustatoma, kaip bus užkardoma korupcijos rizika (teigiama, kad projekto korupcinis vertinimas buvo atliktas, tačiau, visuose lygiuose pristatant įstatymo projektą, antikorupcinio vertinimo pažyma nebuvo pridėta, manytina, kad toks vertinimas neatliktas), Atkreiptinas dėmesys, kad nuo šio lygio nustatymo iš esmės priklauso šių žmonių gyvenimas, galima parama jiems ir kitos jiems priklausančios išmokos;

atsižvelgdama į tai, kad projekte numatoma neįgalumo nustatymo ir pagalbos sistema netenkina daugumos žmonių su negalia nevyriausybinę organizacijų, savivaldybių, taip pat neigiamai vertinama Seimo narių, dalyvaujančių, po įstatymo projekto pateikimo, svarstymuose. Projekto negalios nustatymo ir paslaugų teikimo esmė – siūloma grandis – naujai steigiama Agentūra su atvejo vadybininkais ir koordinatoriais savivaldybėse. 50 įdarbintų atvejo vadybininkų sudarys vadybos planus, kontroliuos, kaip paslaugos teikiamos neįgaliesiems, vertins, kokios techninės priemonės reikalingos neįgaliesiems ir pan., tačiau jie visiškai nebus žmonių su negalia gyvenamojoje vietoje, jų darbas bus kabinetinis, o koordinatoriaus funkcija visiškai neaiški. Šiuo metu savivaldybėse Socialinės paramos centruose dirbantys socialiniai darbuotojai atlieka atvejo vadybininko funkcijas;

pastebėdama, kad negalią turintys asmenys, jų šeimos nariai, darbdaviai neturi galimybės įvertinti, kokią faktiškai įtaką jiems turės siūloma reforma, nes neturi objektyvių galimybių nustatyti, ar jų dabar turimas darbingumo lygis atitiks būsimą „dalyvumo“ lygį, ar bus mažesnis, ar bus didesnis, be to, įstatymo projektu reglamentuotas tik informacijos pritaikymas asmenims su negalia, o ne informacijos prieinamumo principas, nereglamentuojami asmenims su negalia prieinami bendravimo būdai ir informacijos jiems teikimas;

LIETUVOS VALSTIEČIŲ IR ŽALIŲJŲ SAJUNGA ŠEŠĖLINĖ VYRIAUSYBĖ

Gedimino pr. 28, Vilnius, tel. +370 619 14335, el. p. seseline.vyriausybe@lvzs.lt

nerimaudama dėl siūlymo, kad projektu numatoma panaikinti Ginčų komisiją prie SADM, perduodant šias funkcijas atlikti Administracinių ginčų komisijai. Siūlomas mechaninis specializuotos institucijos funkcijų perdavimas nespecializuotai centralizuotai institucijai, kuri neturi tinkamų dalykinių kompetencijų, kvalifikacijos, medicinos specialistų ir patirties. Tokiomis aplinkybėmis valstybė nesilaikys savo įsipareigojimų pagal Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvenciją, prie kurios prisijungdama Lietuva įsipareigojo užtikrinti veiksmingą skundų nagrinėjimą. Pažymėtina, kad per devynis 2022 m. mėnesius Ginčų komisija prie SADM tenkino net 43 proc. neįgaliųjų skundų;

ižvelgdama, kad, jei būtų atsižvelgta į LRS Teisės departamento 2022 m. rugsėjo 21 d. išvadoje „Dėl neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo Nr. I-2044 pakeitimo įstatymo projektą“ Nr. XIVP-2014, pateiktas pastabas dėl neapibrėžtų ir neaiškių projekto nuostatų ir jos būtų ištaisytos, manytina, dalies diskusijų nekiltų;

apibendrindama, jog siūloma nauja Neįgaliųjų socialinės integracijos reforma įneš daugiau neaiškumo nustatant neįgalumą, bus sukurtas biurokratinis paslaugų neįgaliam asmeniui aparatas be vidurinės grandies, sumenkinamas savivaldybių Socialinių paslaugų centrų atliekamas darbas bei regionų galimybės, taip pat Ginčų komisijos prie SADM panaikinimas ribos galimybes kreiptis su skundais į kompetentingą instituciją, kartu pailgės jų nagrinėjimo terminai ir, manytina, kokybė;

n u t a r i a

1. Nutarimą pateikti susipažinti Lietuvos Respublikos Prezidentui Gitananui Nausėdai;
2. Kreiptis į Seimo Pirmininkę Viktoriją Čmilytę-Nielsen ir į Lietuvos Respublikos Ministrę Pirmininkę Ingridą Šimonytę:
 - 2.1 siūlant daryti Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo projekto svarstyme pertrauką, surengti išsamias diskusijas visais Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo projekte pateiktais ginčytiniais klausimais su suinteresuotais asmenimis ir pataisyti įstatymo projektą;
 - 2.2 kreiptis į Lietuvos Respublikos Seimo LVŽS frakciją dėl išsamesnių diskusijų, tarp jų su partijos skyriais, aptariant Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo Nr. I-2044 pakeitimo įstatymo, Tikslinių kompensacijų įstatymo pakeitimo įstatymo pakeitimo įstatymo, Ikitiesminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo 2,3,5, 11, 13, 14, 20 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymo, Transporto lengvatų įstatymo 7 ir 7(1), straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymo projektų įstatymą ir planuojamą reformą.